

Село Стецьківка, вул. Радянська 44 (Байрачок)

Дачний будинок

Вхід до дачного участку.

Далі не буду пере-
раховувати заслуг, по-
сад, досить напевне і
цього, щоб переконати
читача в тому, що я
маю право поїхати на
село і вирощувати на
городі в 10 соток все,
що росте на нашій зе-
млі, щоб косити, копа-
ти, полоти і тягати
борону, щоб вставати
разом з сонцем, а ляга-

ти за дві три години після того, як воно зайде. Щоб любитися
коли йдеш на город, бо іншого часу майже немає, квітами поса-
дженими і доглянутими берегинею сімейного вогнища, «гене-
ральшою», дворянкою, (працює в основному по двору)
«декабристкою», (виїхала з чоловіком добровільно зі столичної
Київщини на Сумщину - край партизанської слави) дружиною -
Раїсою Олександрівною Климовою (Фурманенко).

Проживати в будинку на тихій вулиці Радянська 44 (це все що збереглося від минулої радянської влади, бо майже все, що було побудоване на території села - розбудували нові владарі), їздити чи то ходити по дорозі без твердого покриття проїжджої частини в селі Стецьківці - де ще пруює спиртзавод і наслідки його роботи видно в кожному кроці і зовнішньому вигляді чоловіків та і окремих жінок, що проходять по вулиці. Видно. Проживати за 15 кілометрів від квартири, що в Сумах, невеликої затишної з усіма вигодами, з кінця квітня і до початку листопада, появляючись в Сумах два-три рази на місяць.

І все, що показано на фото, своє, екологічно чисте, свіже, смачне, духм'яне, вироще на власному городі. Правда «Ай-Петрі» - куплений.

А дихати свіжим повітрям, пити цілющу джерельну воду, купувати парне молочко у сусідки, по тій ціні що і в Сумах на базарі,

обливатися холодною водою із скважини сорокаметрової глибини - зробленої сільськими умільцями за три відра горілки і не поганої закуски, правда з невеликою доплатою грішми, бо порушили умови договору-обіцяли пробити скважину за тиждень, а били більше двох місяців. Насолоджуватися незрівнянним смаком свіжих огірків, помідорів, яких саджаємо біля пів тисячі кущів, бо думаємо що для всіх не вистачить, цибулі і часнику, перцю і редиски, клубники, смородини, яблук і груш, малини і слив. Піджарених кабачків і, свіжезварених початків кукурудзи, молодой картоплі підсмаженої на салі. А різноманітні салати политі свіжою, соняшниковою пахучою олією, а кавуни, а дині. А петрушечка, укропчик, сельдерей, салат. А хрін свіжевикопаний, дрібно натертий і залитий соком із столового червоного буряка. А риба зі ставка куплена зпід поли у сторожів. А настоянка на стецьківському спиртї, теж купленого у сторожів спиртзаводу. А шашлики з курячих крилець, інколи із свинини чи то з яловичини. Про баранину не варто говорити. Овець вирізали.

Ставок села Стецьківка

Рай... Красота... Благодать... Для непрацюючих пенсіонерів. Не передати словами, потрібно все це бачити і обов'язково протягом всього дня.

Бо важко буде збагнути, що то за рай, красаота і благодать. А якщо до вище викладеного додати бур'яни, а колорадський жук, а совка, а фітофтора на помідорах і картоплі, а мучниста роса на огірках, а блохи і тля на капусті, а хвороби винограду, смородини, яблунь, груш, слив, черешні, клубники, та всі мають свою назву і свої отруто хімікати, які тільки для них придумані. А поливання майже щовечора всього того, що росте на городі і в дворі - чи то відрами чи зі шланга, всерівно потрібно тягати. А ремонти... то даху, то огорожі, то дверей, то в гаражі, то в бані, то підлоги в кімнатах, то електромоторів зі скважини, то те, то те і т.п. і т.д...

А все це, ще й потрібно красити. А збирання і переробка вирощеного врожаю? З чим можна порівняти роботу по консервуванню огірків, помідорів і всього що заготовляється на зиму? З роботою в мартенівському не обладнаному цеху. Не погоджуєтесь? Приїжджайте, поки ми там, подивитесь і погодитесь.

А все заготовлене потрібно ще й перевезти для зберігання на Суми в квартиру на сьомий поверх. Як на зло в цей час ліфт не працює. А коли по гриби, а коли заготовити цілющих лікарських рослин?

А коли помилуватися квітами, просторами навкруги дачного будинку?

А ще хочеться посидіти з вудочкою біля ставка, почитати книгу, подивитися телевізор, посидіти в тіні під велетнем дубом. А випрати білизну і попрасувати її, а приготувати сніданок обід і вечерю. А прибрати в кімнатах на кухні і в дворі, а він вісім соток - це дві ділянки землі, що виділяли для забудови дачних участків.

А зустріти гостей - хочеться щоб приїхали, поговорити і дізнатися що там в світі нового (маю на увазі сумщину). Зустріти не так вже й важко. А на стіл - потрібно приготувати. Та й не хочеться буденного, а святкового. Гості поїхали чи пішли, а все потрібно прибрати, помити, просушити та поскладати.

А ще хотілося б і картину написати на мотиви стецьківського буття. Рай для непрацюючих пенсіонерів. А коли придивишся, то цей РАЙ - майже на ПЕКЛЮ схожий. Та не лякайтеся. Пригадайте великого поета Некрасова, котрий ще в 1864 році (Железная дорога) писав:

*Не разогнув свою спинуго горбатую
Он и теперь еще тупо молчит
И механически ржавой лопатой
Мерзлую землю долбит!*

*Эту привычку к труду благородную
Нам бы не худо с тобой перенять...
Благослови же работу народную
И научись мужика уважать.*

От і залишається надія, що може колись зауважать важку працю хлібороба. Того хто виробляє головний продукт харчування - ХЛІБ. Мудре народне прислів'я говорить: «ХЛІБ ВСЬОМУ ГОЛОВА»! Для мене, людини що народилася і виросла в селі, здобувши спеціальність агронома і все своє свідоме життя пропрацювавши на посадах пов'язаних безпосередньо з селом, там де виробляються продукти харчування, боляче слухати і дивитися, що за останній час зробили з селом і селянами. Боляче. І раніше було не легке їх життя. Але такого виродження села морального, духовного і фізичного не було.

Фото автора.

Залишається одна надія, що буде краще, що наступить прекрасна пора, та тільки, як писав Некрасов: «Жаль только - жить в эту пору прекрасную, Уж не придется - ни мне, ни тебе».

Діти. Майбутнє села. Бур'яни. Колоди. Телята. Вулиця. Сільський пейзаж. Коли послушаєш їхню розмову, а ще страшніше окремих їхніх батьків, дідусів і бабусь, то складається враження, що вони, за тим же Некрасовим - Варвары, дикое скопище п'яниц. Іншого не скажеш, не заслужили окремі. Звичайно не всі, але тих дуже мало, котрі зуміли знайти і примінити свої знання і уміння. Це в основному люди молодшого і середнього віку. Останні роки майже по сім місяців, з квітня по листорад, проживали в Стецьківці на дачі. Чому так називають, звичайну селянську хату, неповністю обладнану опаленням та іншими необхідними зручностями, не можу і сам собі пояснити.

Стоять: зять Геннадій, дочка Жанна, син Валерій, дружина Раїса, Автор спогадів, внук Костянтин. Сидять: внук Вадим, син Сергій. Жовтень 2011 року. Фото внука Олега Климова.

Так всі говорять. Дача. З цим словом прижилося поняття про відпочинок на природі, зустріч з друзями, багато вільного часу, одним словом - дачник. Та не так все насправді на тій дачі. Походити по росі вранці нехочеться, бо за ніч не так добре відпочинеш, коли день потягаєш по картоплі борону, попрориваєш моркву чи то буряк.

А вік бере своє. Старість не радість. Це істинна правда. Хочеться посидіти в тіні під креслатим дубом, почитати про те, чого не встиг прочитати в молодості, подихати нехай вже і не на повні груди сільським, притаманним тільки селу повітрям. Ви відчували, який стоїть запах коли по вулиці прогонять череду корів. Ні ? Шкода, таке повітря може бути тільки на селі. Хочеться багато чого. Та не повірите - намає часу. Селянська звичка не покидає мене. Хочеться отримати і мати на зиму свої овочі, вирощені на своєму городі - екологічно чисті. Так думає переважна більшість тих, хто їх вирощує.

І забуваєш, скільки разів обробляв все посіяне на тому городі ядохімікатами. І від колорадського жука картоплю більше трьох разів, а вони всерівно сьогодні доїдають ті кущі, що залишилися трішки зеленими. Про баклажани і говорити не хочу.

Жуки не їдять, а заїдають рослини. Теж саме з капустою. А купити все можна набагато дешевше. Шкірка вичинки не варта. Знаю. Бачу, що неварто нести такі затрати матеріальні, фізичні та й моральні. Дурняю себе за це, даю собі і ближнім обіцянку, що на слідуючий рік вже цього не буду робити. Вже пішов третій десяток років, як ми маємо дачу і подібне щорічно повторюється. Повторилося і в цьому році. Неймовірна спека. Картопля заврожайлась погано, напевне печену прийдеться копати. Помідори варені, тільки й того, що шкірка не облезить. Правда, кавуни вирости великі, соковиті, солодкі - так посіяв мало. Зате кабачків і гарбузів достатньо, вже й перестав носити на смітник, надоїло - гниють там де вирости, самі себе підживлюють. Дині практично не родять. Вже і своїм насінням і купленим сіяв, а вони клятї не родять. Так, клубніка в цьому році вдалася. Була рясна, велика, солодка. Попоїли, і з молоком, і з цукром - зарядилися на рік вітамінами. Віддячила за те що вилазили біля неї минулу осінь і весною. Посадили відбірною розсадою, підживлював, і поливав, рихлив міжряддя і в рядках виривав бур'яни. Можливо тут шкірка і вичинки варта, так вичинка не вся врахована, не ведеться облік. Знаю тільки твердо, що потрібно щоденно, постійно, наполегливо, своєчасно зі знаннями і умінням, використовуючи набутий роками досвід - працювати, працювати і працювати. А, що до досвіду, то підкреслю півсотнірічним набутиим, що рік на рік ніколи, наголошую - ніколи подібний не буває. От і робіть висновок. Чи варто бути дачником. Напевне варто, коли вони є. Варто. Але яким дачником?

Стецьківка. Осінній вечір. Вигляд з двору. Фото автора

Тут вже кожен вибирає, притаманне тільки йому, на свій смак, з врахуванням власного досвіду, бажання і звичайно обов'язково врахувати стан здоров'я. Звичайно легше вибирати тим, хто немає досвіду дачника, а тільки бачив як окремі возять все з дачі, а він купував. Багато є хорошого на дачі. Дуже хорошого. І багато. Але на дачі. Так, що не потрібно путати, дача на території села і город в селі при хаті, яка стоїть зимою пустою, де лазять миші і сільські окремі недобрі люди, шукаючи поживи. Киньте на терези економічної доцільності, а чи варто воно оте все вирощувати. З почутої розмови.

Питає сусід-дачник у сусіда:

- Як картоплю зібрали? Який врожай?

Той відповідає:

- В цьому році ми зібрали картошку без втрат, посадили п'ять відерець і зібрали п'ять.

Зате їмо своє. А так би літо прогуляли. І робота була ціле літо, і користь отримали. І відпочинок взимку кращий після літнього відпочинку. Зароблений щоденною працею, заслужений. Погодьтеся, доля правди у вище сказаному напевне є.

Всі в селі називали нас дачниками. Прижилося таке нам наймення. Ми на це і уваги не звертали. Дачники, той дачники.

Третя година дня. Гонять пастухи череду. Пахне коровами. Плутаючи ногами, вони здіймають куряву і вітер несе її на подвір'я. Спасє те, що будинок далеко від дороги. А більшість хат, по всій довгій сільській вулиці за три п'ять метрів від дороги. Сусідка жартуючи, каже що і в борщі пиль, коли пройде череда. Цей запах довго тримається у повітрі за тихої погоди. Село. Такі його реалії. Привикаєш. І кажеється все те звичайним, немов так і повинно бути.

Занепадає, гине забуте богом і людьми село. Спилися і молоді, і пожилі, і старі. Деградує, не хочеться вживати цього слова, вимирає село. Ще десяток років тому, на вигоні бігали дітлахи за м'ячем, у футболу грали. Всі працювали, були заняті. Якщо й випивали, то знали якусь міру. І немає до цього нікому діла. Ні сільській Раді, ні церкві, ні школі, ні партіям, яких не перерахувати коли настають вибори, ні арендаторам землі, нікому.

А ми, дачники, що приїхали з міста, протягом літа працювали, щоб бур'яники не було на городі, поливали, доглядали, переживали, щоб не було соромно перед селянами.

Пенсіонери Райса і Олександр Климови. Жовтень. 2011 рік.

Фото Сергія Климова

Заготовляли насіння помідорів, кавунів, гарбузів та решти городини. Старалися щоб було своє насіння, перевірене, сортове, зібране з кращих рослин. Зберігали протягом зими у спеціально виготовлених пакетах з міцного паперу, зберігали так як рекомендує наука. Читали статті в газеті «Дачное хозяйство», занотували. Бували роки, при всіх стараннях, а врожай картоплі був невеликий

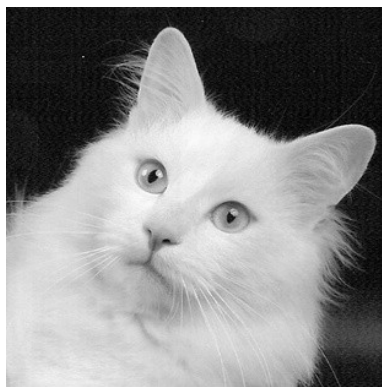
Таке воно сільське господарство. Залежить від погоди в значній мірі, якщо не більше. Пригадується, сміялися, як один з місцевих гумористів говорив, - що там де сіємо хоч і погано росте, але росте, а там де не сіємо - зовсім не росте.

Це вірно.

***

Протягом майже шістнадцяти років, на дачу брали нашого улюбленця кота Мурчика. У Сумах протягом зими утримувався в основному у кімнаті.

Було у 2012 році у нас на дачі у Стецьківці два котики. Мурчик пробув у нас майже шістнадцять років і у травні помер. А буквально через кілька днів, напевне хтось підкинув, появився у дворі білий красень, молоденький котик з голубими очима, з поведками котів сіамської породи. Прозвали Муратом.

Мурчик і Мурат

На зиму залишили у сусідів. Весною прийшов і влітку 2013 року тримався двору, бігав до сусідів де прожив зиму, поласувати молоком. Та сталося непоправиме. Дружина раптово осінню померла. Стоїть, пусте селянська хата - дача. Зрідка навідуюсь. А Мурат у дворі не появився. Не прийшов.